

Tutkimustiedote haastattelututkimukseen ja näytteenottoon kutsutun nuoren huoltajalle

Nuorten ravitsemustutkimus

Nuorten ravitsemustutkimuksen tavoitteena on saada tietoa nuorten syömisestä terveyden edistämisen sekä kansallisen ja kunnallisen päätöksenteon tueksi. Tutkimuksen toteuttaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL), osana lakisääteistä tehtäväänsä, väestön terveyden ja hyvinvoinnin seurantaa ja tutkimusta. Tutkimuksella on Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueellisen lääketieteellisen tutkimuseettisen toimikunnan puoltava lausunto (HUS 2404/2024) ja tutkimukseen osallistuvilta kunnilta on saatu tutkimusluvat. Tämä tiedote kuvaa tutkimuksen tarkoitusta ja tutkimukseen osallistumista.

Tutkimuksen toteutus

Tutkimukseen kutsutaan mukaan yhteensä 3000 peruskoulun seitsemännen ja yhdeksännen luokan sekä toisen asteen toisen vuosikurssin opiskelijaa 17 eri kunnasta. Tutkimus toteutetaan lukuvuoden 2024–2025 aikana.

Kutsumme nuoren osallistumaan kaksi kertaa noin 30–45 minuuttia kestävään haastatteluun, jossa ravitsemustutkija kysyy syömiseen liittyviä asioita. Nuorta tai hänen ruokatottumuksiaan ei arvostella millään lailla. Haastattelut toteutetaan koulussa oppituntien aikana. Ensimmäinen haastattelu toteutetaan kasvokkain ja toinen puhelimitse. Ensimmäisen haastattelun yhteydessä mittaamme nuoren pituuden ja painon sekä kehonkoostumuksen vaa'alla. Mittauksia varten nuoren ei tarvitse riisua muuta kuin ulkovaatteet ja sukat. Nuori voi osallistua haastatteluihin, vaikka hän ei haluaisi osallistua mittauksiin. Toisen haastattelun lopuksi pyydämme nuorta täyttämään kyselylomakkeen. Peruskoululaisten ensimmäisen haastattelun ajankohta sovitaan opettajan välityksellä. Lukiolaisille ja ammattioppilaitoksen opiskelijoille on varattu aika ensimmäiseen haastatteluun, joka on ilmoitettu nuoren kutsukortissa. Toisen haastattelun ajankohta sovitaan ensimmäisen haastattelun yhteydessä.

Teidän osuutenne koostuu huoltajalle suunnatun suostumus- ja taustakyselylomakkeen täyttämisestä. Lisäksi, jos nuori on alle 15-vuotias, teiltä kysytään suostumusta nuoren tutkimukseen osallistumiseen nuoren oman suostumuksen lisäksi. Alle 15-vuotias ei voi osallistua tutkimukseen ilman huoltajan suostumusta.

Toivomme, että nuorelta voidaan ottaa verinäyte. Verinäytteen ottaa terveydenhuollon ammattilainen koulun tiloissa. Verinäytteistä saadaan äärimmäisen arvokasta tietoa ravitsemustilasta ja aineenvaihdunnasta. Tällaista tietoa ei saada muilla menetelmillä. Verinäyte otetaan aamupäivän aikana ennen klo 11. Jos mahdollista, nuoren tulisi olla syömättä ennen näytteenottoa. Vettä voi juoda. Mikäli on välttämätöntä, nuori voi syödä pienen aamupalan ennen näytteenottoon menemistä (yhden voileivän tai hedelmän tai jogurttia tai pienen annoksen puuroa tai muroja). Edellisenä päivänä ennen verinäytteen ottoa nuori voi syödä ja juoda tavalliseen tapaan. Näytteenoton jälkeen tarjoamme nuorelle mehua ja välipalakeksin. Näytteenottoaika varataan ensimmäisen haastattelun yhteydessä. Verinäyte otetaan kyynärtaipeesta, ja nuori voi halutessaan pyytää, että näyte otetaan puudutelaastaria käyttäen. Puudutelaastari laitetaan näytteenottokohtaan noin puoli tuntia ennen näytteenottoa. Puudutelaastarin ja ohjeet laastarin käyttöön saa halutessaan ensimmäisen ruoankäyttöhaastattelun yhteydessä. Nuori voi osallistua tutkimuksen haastattelu- ja

kyselyosioon, vaikka hän ei haluaisi osallistua verinäytteenottoon. Suostumuslomakkeella voi valita mihin tutkimuksen osioihin nuori haluaa osallistua.

Tutkimukseen osallistuminen

Voitte antaa suostumuksenne tutkimukseen osallistumisesta ja täyttää huoltajalle tarkoitetun taustakyselylomakkeen kutsukortissa olevien henkilökohtaisen käyttäjätunnuksen ja salasanan avulla osoitteessa thl.fi/nuortenravitsemus/osallistu. Suostumuslomakkeeseen ja taustakyselyyn vastaaminen vie noin viisi minuuttia. Halutessanne voitte pyytää myös toiselle huoltajalle henkilökohtaiset tunnukset taustakyselyyn vastaamista varten sähköpostitse. Nuori pääsee täyttämään oman suostumuslomakkeensa nuoren omasta kutsukortista löytyvillä tunnuksilla. Suostumus- ja kyselylomakkeet ovat saatavilla suomen, ruotsin ja englannin kielellä sekä pyydettyä paperisena nuortenravitsemus@thl.fi

Antamalla suostumuksenne suostutte siihen, että henkilötietoja käsitellään tietosuojailmoituksen mukaisesti ja kyselyvastaukset voidaan yhdistää terveyttä ja hyvinvointia koskeviin rekisteritietoihin. Lisäksi antamanne taustatiedot ja rekisteritiedot voidaan yhdistää nuoren tutkimuksesta saatuihin tietoihin ja rekisteritietoihin.

Osallistumisen vapaaehtoisuus, keskeyttäminen ja suostumuksen peruuttaminen

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voitte kieltäytyä tutkimuksesta, keskeyttää osallistumisenne tai peruuttaa jo antamanne suostumuksen syytä ilmoittamatta milloin tahansa tutkimuksen aikana ja sen jälkeen. Jos haluatte keskeyttää tutkimukseen osallistumisen tai peruuttaa suostumuksenne, ottakaa yhteyttä tutkimushenkilökuntaan (yhteystiedot asiakirjan lopussa) tai THL:n kirjaamoon (kirjaamo@thl.fi). Jos keskeytätte osallistumisenne tutkimukseen, ennen keskeytystä kerättyä aineistoa voidaan kuitenkin käyttää tutkimuksessa. Jos peruutatte suostumuksenne, teistä peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ei enää käytetä tutkimustarkoituksessa, vaan ne hävitetään. Jo analysoidusta tai julkaistuista tutkimustuloksista niitä ei kuitenkaan voida jälkikäteen poistaa. Tutkimuksesta kieltäytyminen, osallistumisen keskeyttäminen tai suostumuksen peruuttaminen eivät vaikuta kohteluunne tai asemaan nyt tai tulevaisuudessa.

Mitä hyötyä ja haittaa osallistumisesta on?

- Tutkimuksen jälkeen nuori saa halutessaan kiitokseksi elokuvalipun. Mikäli nuori osallistuu myös verinäytteenottoon, hän saa yhteensä kaksi elokuvalippua. Elokuvaliput voi käyttää haluamaansa elokuvaan ikärajojen puitteissa.
- Nuori saa halutessaan tietää mittaustuloksensa pituudesta ja painosta.
- Nuori saa tutkimuksen jälkeen henkilökohtaisen kirjallisen palautteen D-vitamiinitasosta ja lipideistä (kokonaiskolesteroli, LDL, HDL ja triglyseridit). Lisäksi nuori saa tiedon rauta-arvosta, jos se poikkeaa tavanomaisesta. Tarvittaessa ohjaamme nuoren jatkotutkimuksiin terveydenhuollon piiriin.
- Nuori saa tutkimuksen jälkeen infolehtisen nuorten terveyttä edistävästä syömisestä.
- Tutkimukseen osallistumisen haittapuolena on tutkimukseen kuluva aika.
- Verinäytteenotto saattaa tuntua hieman epämurkavalta. Verinäytteenotto kyynärtaipeen laskimoista on kuitenkin rutiinitoimenpide ja näytteenottajat ovat terveydenhuollon ammattilaisia. Yleensä näytteenotto sujuu hyvin, mutta joskus verinäytteen saaminen voi olla hankalaa. Näytettä ei oteta, jos näytteenotto tuntuu nuoresta kovin epämurkavalta tai se ei suju ongelmitta.

Tutkimuksen toteuttaja ja rahoitus

Tutkimuksen toteuttaa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Tutkimuksen rahoittajia ovat THL, EU ja maa- ja metsätalousministeriö.

Tutkittavien vakuutusturva ja korvaukset

Tutkimukseen osallistuminen on teille ja nuorelle ilmaista.

Verottajan ohjeistuksen mukaisesti THL ilmoittaa kiitokseksi saatavan elokuva-lipun arvon tulorekisteriin, minkä vuoksi se näkyy nuoren esitäytetyssä veroilmoituksessa. Huomioithan, että jos nuori kuuluu ennakkoperintärekisteriin, hänen tulee ilmoittaa elokuva-lipun arvo itse verottajalle.

THL on vakuuttanut tutkimukseen osallistujat potilasvakuutuslain mukaisesti Pohjola Vakuutuskeskus. Potilasvakuutus korvaa potilasvakuutuslain mukaisesti terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä aiheutuneita henkilövahinkoja laissa tarkemmin säädellyin edellytyksin. Potilasvahinkojen korvauskäsittelystä huolehtii Potilasvakuutuskeskus.

Tutkimustietojen käsittely ja luottamuksellisuus

Kaikki tietojanne käsittelevät tahot ja henkilöt ovat salassapitovelvollisia. Kaikki kerätyt tiedot käsitellään luottamuksellisesti ja tietosuojalakea noudattaen. Aineisto tallennetaan tietokantaan, jonka käyttöön vain tutkimusryhmällä on oikeudet.

THL voi yhdistää haastattelu- ja kyselytietoihin rekisteritietoja eri viranomais- ja terveydenhuollon yksiköiden ylläpitämistä rekistereistä. Rekisteritietoja käytetään vain tutkimus- ja tilastointitarkoituksiin. Henkilötietoja käytetään rekisteritietojen sekä haastattelu- ja kyselyvastausten yhdistämiseen. Yhdistämisen jälkeen suorat henkilötunnistiedot poistetaan tutkimusaineistosta. Tutkimuksen rekisteriseurantavaihe kestää 70 vuotta. Tutkimuksessa yksittäisen tutkimushenkilön nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot korvataan yksilöllisellä tunnistekoodilla. Teidän ja nuoren tiedot säilytetään tutkimusaineistossa koodattuna ja teihin viitataan niissä vain tunnistekoodilla. Tutkijoiden käytössä olevasta tutkimusaineistosta ja tutkimustuloksista ei voi suoraan tunnistaa yksittäisiä tutkittavia.

THL tekee yhteistyötä kotimaisten ja kansainvälisten yhteistyökumppanien kanssa EU/ETA-maiden alueella ja tietojanne voidaan siirtää vain siten, ettei henkilöllisyytenne ole niistä suoraan tunnistettavissa. Lisätietoja henkilötietojenne käsittelystä ja oikeuksistanne saatte tutkimuksen tietosuojailmoituksesta (thl.fi/nuortenravitseminen/tietosuoja).

Lisätietoa

Jos teillä tai nuorella on kysyttävää tai haluatte lisätietoja, vastaamme mielellämme. Tutkimusryhmämme tavoittaa sähköpostitse osoitteesta nuortenravitseminen@thl.fi tai puhelimitse numerosta 029 524 7253 arkisin klo 9–14.

Yhteistyöstä kiittäen,

Suvi Virtanen

Nuorten ravitsemustutkimuksen
vastuullinen johtaja, THL

Sari Niinistö

Nuorten ravitsemustutkimuksen
vastaava tutkija, THL